

Riolering, keuzes boven water

Onderzoek rioleringszorg Soest

Rekenkamercommissie Soest

Met medewerking van bureau

Nelen & Schuurmans

Opdrachtgever:

Gemeente Soest,
Rekenkamercommissie
Postbus 2000,
3760 CA Soest

feitenonderzoek door:

Nelen & Schuurmans BV
Postbus 1219
3500 BE Utrecht

Tel. 030 - 2330200
www.nelen-schuurmans.nl

KVK, UTRECHT 30179913

Project:

Onderzoek rioleringszorg Soest

Eindrapport van 30 juni 2010

Projectgegevens:

Dossier : K0145

Datum : afronding 15 mei 2010

Niets uit deze rapportage mag worden veeelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm op welke ander wijze dan ook zonder voorafgaande toestemming van de hierboven vermelde opdrachtgever, noch mag het zonder dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd

Inhoudsopgave

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel van het onderzoek	1
1.3	Gevolgde werkwijze	3
1.4	Leeswijzer	3
2	Het lokale bestuur bepaalt	4
2.1	Beleidsruimte voor het lokale bestuur	4
2.1.1	Veranderende wetgeving	4
2.1.2	Doelmatigheid, zorgvuldigheid en samenwerking	4
2.2	Belang van een heldere visie en concrete doelen	5
3	Bevindingen mbt ambities van Soest	7
3.1	Plannen	7
3.2	Duurzaamheidsplan	7
3.3	Waterplan Soest	8
3.4	Rioleringsplan 2005-2009; vGRP	10
3.5	Grondwaterplan Soest 2010-2014	11
3.6	Mening van direct betrokkenen	11
4	Bevindingen mbt uitvoering en kosten	13
4.1	Doelmatigheid van het rioleringsbeleid	13
4.2	Uitvoering en voortgangsbewaking	13
4.3	Investerings en rioolheffing	14
4.3.1	Kostenberekening	14
4.3.2	Verbrede rioolheffing	14
4.3.3	Onderbouwing tarief	14
4.4	Meningen betrokkenen	15
5	Conclusies en aanbevelingen	16
6	Nawoord	20
I	Geraadpleegde literatuur en documenten	23
II	Vragenlijst interviews	24
III	“Geld door het riool” (column Ed Nijpels in BB)	25
IV	Bestuurlijk wederhoor	26

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Een belangrijke taak van de gemeente is het afvoeren van afvalwater en overtollig hemelwater en het voorkomen van grondwaterproblemen. Dit is noodzakelijk voor de bescherming van de volksgezondheid, het beperken van de risico's van wateroverlast en het voorkomen van schade aan het milieu. Kortom, een goed functionerende riolering is een essentiële voorwaarde voor een leefomgeving waarin men prettig kan wonen, werken en recreëren.

Het spreekt voor zich dat de kosten die met het rioleringsbeleid gemoeid zijn, in verhouding moeten staan tot de (maatschappelijke) baten. De mate waarin dit het geval is, is (deels) een politieke keuze en afhankelijk van de ambities van het lokale bestuur.

Bij het bepalen van deze ambities spelen vragen als: hoe erg is het dat er af en toe water op straat staat? Hoe vaak en waar mag dit af en toe voorkomen? Hoeveel heeft de gemeente er voor over om te voorkomen dat er blauwalgen in een waterpartij voorkomen? Etc.

De antwoorden op deze vragen zijn een (autonome) afweging van het lokale bestuur, en worden niet door algemene regels of andere overheden aan de gemeente opgelegd.

Voor een goede uitvoering van de kaderstellende en controlerende rol van de gemeenteraad is het belangrijk dat bij het vaststellen van het gemeentelijke rioleringsbeleid, de beleidsruimte en de beleidskeuzes duidelijk zijn. Om iets te kunnen kiezen heeft de raad inzicht nodig in de (financiële) consequenties van deze beleidskeuzes.

Ondanks het belang van het onderwerp, beschouwen velen het rioleringsbeleid als technisch en complex; als een onderwerp dat lastig is te doorgronden. De wijze waarop de raad wordt geïnformeerd over zijn wettelijke zorgtaken en de keuzes die de raad krijgt aangeboden bij het vaststellen van het rioleringsbeleid spelen in dit verband een belangrijke rol.

Om hier inzicht in te krijgen is de rekenkamercommissie (rkc) Soest een onderzoek gestart naar het gemeentelijke rioleringsbeleid.

1.2 Doel van het onderzoek

Doel van het onderzoek is inzicht geven in de mogelijkheden die de gemeenteraad heeft om kaders te stellen bij het vaststellen van het rioleringsbeleid (en de gemeentelijke watertaken) en te sturen en te controleren bij de uitvoering hiervan.

Het gaat hierbij niet om de technische aspecten van de zorg voor een goed functionerend rioleringsstelsel. Doel is om de raad inzicht te geven in de beleidsmatige keuzes die gemaakt kunnen (of moeten) worden ten aanzien van de gemeentelijke zorgtaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater.

Het gemeentelijk beleid wordt vastgelegd in het (verbrede) Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP). Momenteel wordt het GRP Soest voor de planperiode 2010-2015 opgesteld. Dit vGRP 2010-2015 is naar verwachting medio 2010 gereed.

Hopelijk kan dit onderzoek een bijdrage leveren aan een goede discussie en afweging binnen en tussen de ambtelijke organisatie en het gemeentebestuur van Soest bij het formuleren, vaststellen en uitvoeren van het rioleringsbeleid. Dit kan vervolgens leiden tot een grotere betrokkenheid van het bestuur bij dit belangrijke onderdeel van het lokale omgevingsbeleid.

Om inzicht te verkrijgen in mogelijke keuzes voor de gemeenteraad, wordt ingezoomd op de volgende vier onderwerpen:

1. *Ambities van de gemeente:* Welke (lokaal specifieke) doelen stelt de gemeente op het gebied van water en milieu? Welke kaders hanteert de gemeenteraad? (daarbij rekening houdend met haar wettelijke taken, landelijke richtlijnen en ambities van het waterschap)
2. *De effectiviteit van het beleid:* Wat zijn de eventuele (afval)waterproblemen in Soest en worden deze in voldoende mate opgelost? Worden de gestelde doelen gehaald?
3. *De doelmatigheid van het beleid:* Worden de financiële middelen goed besteed? Staan de kosten in verhouding tot de maatschappelijke baten?
4. *De uitvoering van het beleid:* Worden voorgenomen maatregelen uitgevoerd volgens planning en kan – indien nodig – tijdig worden bijgestuurd?

Voor een nadere toelichting op hetgeen met deze vier onderwerpen wordt bedoeld, wordt ook verwezen naar bijlage II waarin de vragenlijst van de gehouden interviews is opgenomen.

De onderwerpen zijn weergegeven in onderstaande figuur, waarin schematisch de relaties tussen het landelijk beleid, het beleid van het waterschap en het lokale rioleringsbeleid van de gemeente Soest zijn weergegeven. Bij elk onderwerp zou de raad zich de vraag kunnen stellen: *Wat valt er te kiezen?*

Het antwoord op deze vragen, vormt de basis voor de toetsing van het rioleringsbeleid.

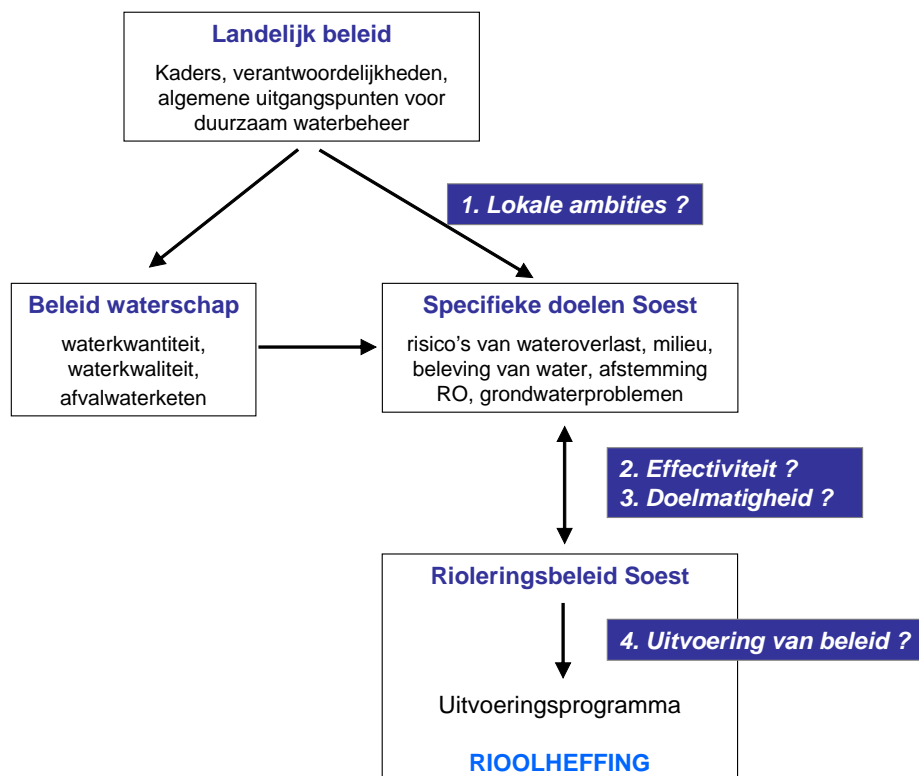

Fig. 1. Onderwerpen van onderzoek.

1.3 Gevolgde werkwijze

Het onderzoek is uitgevoerd in drie stappen:

1. Inventarisatie en analyse:

Beschikbare rapporten, plannen en het GRP zijn bestudeerd. Tevens hebben gesprekken plaatsgevonden met een aantal sleutelfiguren binnen de organisatie die direct of indirect betrokken zijn bij het opstellen van het nieuwe GRP :

- Mw. E. van Assenbergh (lid van de Adviescommissie Milieu en Ruimte)
- Dhr. H. de Jong (beleidsmedewerker afdeling Ruimte)
- Dhr. R. Guldmond (hoofd afdeling Realisatie)
- Dhr. F. Roskamp (medewerker afdeling Realisatie; verantwoordelijk voor rioolbeheer & watertaken)
- Dhr. R. Rem (financieel beleidsadviseur)
- Dhr. R. Wensveen (medewerker financiën en adv. afdeling Realisatie).

2. Ambtelijke terugkoppeling:

De bevindingen van stap 1 zijn teruggekoppeld en besproken met de direct betrokken ambtenaren.

3. Terugkoppeling met betrokken bestuurders:

De resultaten van stap 1 en 2 zullen worden gepresenteerd aan de betrokken raadsleden.

Naast het geven van een toelichting op de bevindingen en de beschikbare beleidsruimte, zal tijdens deze bijeenkomst tevens worden bekeken hoe het gemeentebestuur actief betrokken wil en kan worden bij het maken van keuzes.

1.4 Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk wordt kort ingegaan op de context van de rioleringszorg en de veranderende wetgeving. Belangrijk is inzicht te hebben in de formele (wettelijke) verantwoordelijkheden van het gemeentebestuur. Vanuit deze context wordt bekeken welke mogelijkheden er zijn bij het vaststellen van het rioleringsbeleid.

Hoofdstuk 3 beschrijft de bevindingen van het literatuuronderzoek en de gesprekken die gevoerd zijn met diverse betrokkenen.

In hoofdstuk 4 volgt een analyse van de wijze waarop het rioleringsbeleid in Soest vorm krijgt en de rol van de gemeenteraad daarbij.

Tenslotte worden in hoofdstuk 5 de conclusies samengevat. Tevens worden enkele aanbevelingen gedaan, voor de wijze waarop de interactie tussen de gemeentelijke afdelingen die betrokken zijn bij het opstellen en uitvoeren van het rioleringsbeleid en de gemeenteraad van Soest versterkt kan worden.

2 Het lokale bestuur bepaalt

2.1 Beleidsruimte voor het lokale bestuur

2.1.1 *Veranderende wetgeving*

Er is de afgelopen jaren het een en ander gewijzigd in de wet- en regelgeving voor het waterbeheer. De nieuwe wetgeving biedt meer duidelijkheid over wie verantwoordelijk is voor de verschillende facetten van het (afval)waterbeheer.

Op 1 januari 2008 is de "Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken" in werking getreden. Dit is een wijzigingswet die de taken van gemeenten ten aanzien van de afvoer van regenwater en grondwater regelt, en de taken op het gebied van afvalwater verduidelijkt. De wet heet voluit de "Wijziging van de Gemeentewet, de Wet op de waterhuishouding en de Wet milieubeheer in verband met de introductie van zorgplichten van gemeenten voor het afvloeiend hemelwater en het grondwater, alsmede verduidelijking van de zorgplicht voor het afvalwater, en aanpassing van het bijbehorende bekostigingsinstrument". Kortweg noemt men deze wet ook wel "Wet gemeentelijke watertaken".

Sinds juli 2008 is de nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening van kracht, waarin de afstemming tussen water en ruimte is geregeld. Verder is op 22 december 2009 de nieuwe Waterwet in werking getreden waarin onder meer de Wet op de waterhuishouding en de Wet verontreiniging oppervlaktewateren zijn geïntegreerd. Deze wet regelt grofweg het watersysteembeheer.

Belangrijk in dit verband is de constatering dat de gemeente - meer dan voorheen - een sleutelrol heeft bij de zorg voor een goede waterhuishouding in bebouwd gebied. De centrale overheid biedt kaders en richtlijnen, maar laat de beleidskeuze aan het lokale bestuur.

2.1.2 *Doelmatigheid, zorgvuldigheid en samenwerking*

De gemeente Soest heeft dus, naast de zorg voor het afvalwater (riolering), wettelijke zorgplichten voor de inzameling en verwerking van overtollig hemelwater en het voorkomen van (structurele) grondwaterproblemen. De benodigde maatregelen kunnen bekostigd worden uit de nieuwe verbrede rioolheffing (die het rioolrecht vervangt).

De gemeente is op dit gebied relatief autonoom en heeft veel beleidsruimte. Met verwijzing naar de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, spelen in dit verband twee principes een belangrijke rol:

1. Keuzes moeten worden gebaseerd op een lokale doelmatigheidsafweging, ofwel: zijn de maatregelen effectief en staan de kosten in verhoudingen tot de baten?
2. Keuzes moeten op een zorgvuldige wijze plaatsvinden, waarbij rekening wordt gehouden met alle betrokken belangen

Het beleid wordt vastgelegd in het - wettelijk verplichte - Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP). Anders dan de naam misschien doet vermoeden, is het GRP niet alleen het beleidskader voor de rioleringszorg; ook de uitvoering van de andere genoemde gemeentelijke watertaken op het gebied van hemelwater en grondwater vallen hieronder. Daarom worden nieuwe GRP's ook wel aangeduid als 'verbreed GRP' (vGRP). In het vGRP worden, kortweg, de volgende onderwerpen beschreven: de huidige situatie, de gewenste situatie, de maatregelen die nodig zijn om de doelen te realiseren en de hieraan gerelateerde benodigde personele en financiële middelen (als onderbouwing voor de rioolheffing).

Het is overigens niet zo dat de gemeente verantwoordelijk is voor alle waterproblemen van burgers en bedrijven. Perceeleigenaren hebben nadrukkelijk een eigen verantwoordelijkheid bij de verwerking van hemelwater en het voorkomen van grondwaterproblemen. Van de eigenaar mag worden verwacht dat hij het hemelwater op eigen perceel verwerkt door het in oppervlaktewater of in de bodem te brengen. De eigenaar moet in principe ook zelf voor ontwatering van zijn perceel zorgen en bouwkundige maatregelen treffen om mogelijke vochtoverlast te voorkomen. Maar een perceeleigenaar kan natuurlijk niet altijd alles zelf regelen of oplossen op het eigen perceel. Ook de gemeente zal wellicht voorzieningen moeten treffen.

Bij het formuleren van het rioleringsbeleid zal de gemeente dus expliciet moeten aangeven waar de verantwoordelijkheid van de burger ligt, en in welke mate de gemeente de burger wenst te 'ontzorgen'. Als de gemeente het wil, kan zij – middels een verordening - aan de perceeleigenaren bepaalde regels opleggen voor de omgang met hemelwater en grondwater. In het GRP wordt gemotiveerd waarom van deze verordeningbevoegdheid al dan niet gebruik wordt gemaakt en welke voorwaarden men aan de perceeleigenaar wil stellen (denk aan afkoppelen¹ van hemelwater van de riolering).

Kortom, in een vGRP worden niet alleen de technische maatregelen en de benodigde, personele en financiële middelen beschreven, maar geeft de gemeente ook een visie op de wijze waarop zij met afvalwater, hemelwater en grondwater wil omgaan, en de rol van burgers en bedrijfsleven daarbij.

Tenslotte wordt opgemerkt dat doelen voor de lokale waterhuishouding alleen kunnen worden gerealiseerd door samenwerking tussen de betrokken overheden. Het is evident dat het waterschap en de provincie actief betrokken moeten worden bij het opstellen van het GRP. Dat betekent overigens niet dat het gemeentelijk rioleringsbeleid door waterschap en provincie formeel goedgekeurd moet worden, of dat het waterschap de gemeente een bepaalde beleidsbeslissing of maatregel kan opleggen. In de praktijk bestaan over de verhouding tussen waterschap en gemeente vaak misverstanden. De wet is echter duidelijk en stelt dat de waterbeheerders in dit verband geen controlerende maar een adviserende rol heeft.

2.2 Belang van een heldere visie en concrete doelen

De gemeente wil natuurlijk een goed en duurzaam watersysteem. Maar wat betekent 'duurzaam' concreet voor Soest? Welke specifieke doelen stelt de gemeente? Welke issues verdienen speciale aandacht?

Om een afweging te kunnen maken tussen mogelijke maatregelen is het van belang dat de gemeente een duidelijke visie heeft op hetgeen in Soest moet worden verstaan onder een duurzaam watersysteem. Als niet duidelijk is op welke wijze men de waterhuishouding in de gemeente wenst te regelen en welk toekomstperspectief men heeft, wordt het lastig om een goede onderbouwing te geven van eventuele maatregelen.

Landelijk gezien zijn er op het gebied van water diverse doelen geformuleerd voor het realiseren van veilige en gezonde watersystemen. Het realiseren van voldoende waterberging, het vasthouden van schoon regenwater, het scheiden van schone en vuile waterstromen, de aanpak van vervuiling aan de bron zijn enkele voorbeelden van ambities die op nationaal niveau zijn geformuleerd.

---

¹ Afkoppelen betekent het loskoppelen van de bestaande regenwaterafvoer van de vuilwaterafvoer

Deze ambities moeten (in iedere regio en gemeente) door de lokale beheerders worden doorvertaald naar ambities en doelen voor het lokale systeem. Voor de gemeentelijke watertaken gebeurt dit in het vGRP.

Veel gemeenten kiezen ervoor om – samen met het waterschap – ook een lokaal waterplan op te stellen. (zo ook Soest). Hierin worden lokale ambities ten aanzien van water, ruimtelijke ordening en milieu nader uitgewerkt in een samenhangende strategie. Het waterplan is niet wettelijk verplicht, maar in het Nationaal Bestuursakkoord Water hebben de koepelorganisaties VNG, UvW, IPO en Rijkswaterstaat wel met elkaar afgesproken dat gemeenten en waterschappen samen een dergelijk waterplan zullen opstellen.

Het lokale waterplan vormt de basis voor het vGRP, waarin de gemeentelijke watertaken nader zijn uitgewerkt. Op basis hiervan wordt de rioolheffing vastgesteld.

Zonder deze concretisering en doorvertaling naar de lokale situatie bieden de nationale ambities te weinig houvast. Een heldere visie op de *lokale* waterhuishouding in Soest biedt een kader voor het rioleringsbeleid. Daarbij moet ook gekeken worden naar de lange termijn. Riolering heeft een lange levensduur. Er worden dus nu beslissingen genomen voor de komende 50-80 jaar.

Bij het formuleren van een concrete visie spelen diverse aspecten en zijn verschillende keuzes mogelijk. Enkele voorbeelden zijn:

- De omgang met afvalwater in relatie tot de bescherming van de volksgezondheid en de mate waarin risico's moeten worden geminimaliseerd.
Welke risico's vindt Soest acceptabel? Is hemelwater dat afstroomt van wegen afvalwater of voldoende schoon?
- De aanpak van wateroverlast en de omgang met 'water op straat'
Mag er op bepaalde plaatsen in Soest tijdelijk wateroverlast voorkomen of moet dat (tegen welke prijs ?) altijd worden voorkomen?
- Het scheiden van 'schone' en 'vuile' waterstromen (afkoppelen) en het vasthouden van hemelwater door infiltratie in de bodem
Wat is schoon en wat is vuil in Soest? Wat is de milieuwinst die hiermee wordt geboekt? Wat zijn de kosten en wat zijn de baten? Welke risico's worden hiermee geïntroduceerd?
- Aanpak van milieuproblemen (denk aan de sanering van ongezuiverde lozingen, reductie van riool-overstorten², aanpak van blauwalgen)
Welke milieuablembities heeft Soest?
- De ruimte voor innovatieve methoden en technieken
Kiest de gemeente voor conventionele oplossingen of is er ruimte voor innovaties, ook voor de langere termijn?
- De verantwoordelijkheid van de burger en het bedrijfsleven bij de ontwatering en afwatering van het eigen perceel
Waar begint de verantwoordelijkheid van de gemeente? In welke mate wil de gemeente haar burgers 'ontzorgen' ? Wat dient de perceelseigenaar te doen?
- Wanneer is sprake van *structurele* grondwaterproblemen?

De visie wordt concreet gemaakt door deze te vertalen naar specifieke doelen voor de rioleringszorg en een doelmatige omgang met hemelwater en grondwater.

Het stellen van concrete doelen maakt het mogelijk om het beleid te toetsen en te evalueren (en waar nodig bij te stellen).

---

² Overstorten is het rechtstreeks lozen van rioolwater op oppervlaktewater

3 Bevindingen over de ambities van Soest

3.1 Plannen

Er zijn diverse beleidsplannen voor Soest opgesteld waarin ambities op het gebied van duurzaamheid zijn verwoord en doelen voor de lokale waterhuishouding zijn geformuleerd.

In dit verband spelen het Duurzaamheidsplan, het Waterplan, het Rioleringsplan en het Grondwaterplan een belangrijke rol. Er is geen 'formele' hiërarchie tussen deze plannen, maar vanuit het raads perspectief dat de rekenkamercommissie hanteert zou mogen worden verwacht dat

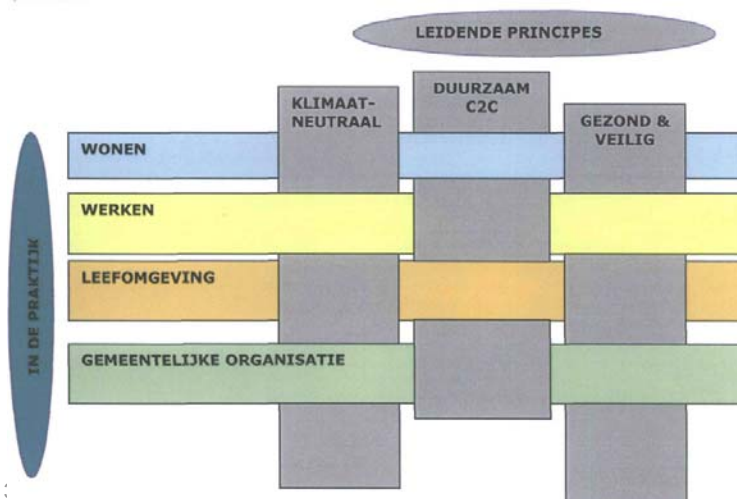
- algemene ambities op het gebied van duurzaamheid en milieu zijn opgenomen in het Duurzaamheidsplan;
- deze ambities worden doorvertaald in het Waterplan naar doelen voor de waterhuishouding;
- het Waterplan de kaders biedt voor het vGRP, waarin de gemeentelijke watertaken zijn uitgewerkt;
- het Grondwaterplan is gebaseerd op de beleidskeuzes uit het GRP.

De ideale volgorde van de plannen, van abstracte kaders naar uitvoering, wordt afgezet tegen de werkwijze met de plannen in Soest. Opgemerkt wordt dat de relaties tussen genoemde plannen niet strookt met de praktijk, om het simpele feit dat plannen niet in deze (chronologische en hiërarchische) volgorde worden opgesteld. Zo is – bijvoorbeeld – het Grondwaterplan opgesteld voordat het Waterplan en GRP zijn geactualiseerd. Het grondwaterbeleid is om deze reden uitgewerkt in het Grondwaterplan en niet – zoals theoretisch zou mogen worden verwacht – in het overkoepelende Waterplan.

In onderstaande paragrafen wordt eerst kort aangegeven wat in betreffende plannen is beschreven ten aanzien van doelen voor de waterhuishouding. Vervolgens bekijken we mede op basis van de gesprekken met betrokkenen of deze doelen voldoende concreet, specifiek en meetbaar zijn geformuleerd (zodanig dat de gemeenteraad er keuzes over kan maken).

3.2 Duurzaamheidsplan

De gemeente Soest heeft een Duurzaamheidsplan ontwikkeld met een richtinggevende beleidsvisie op een Duurzaam Soest in 2030. Raadsbehandeling daarvan in juni 2010. In het plan zijn ambities beschreven op het gebied van milieu en het bevorderen van duurzaamheid. De leidende principes klimaatneutraal, duurzaam/ 'Cradle to Cradle' (C2C) en gezond en veilig hebben hun doorwerking in de praktijk. Er is gewerkt aan de hand van vier thema's, namelijk: wonen, werken, leefomgeving en de gemeentelijke organisatie.

In het plan wordt geconstateerd dat de samenhang met andere beleidsvelden groot is omdat milieu en/of duurzaamheid overal in verweven zit. Vandaar dat 'verbinden' van beleidsvelden een grote rol speelt.

Het is opvallend dat op het gebied van water deze 'verbinding' niet expliciet gemaakt wordt. Op het gebied van de gemeentelijke watertaken wordt in het duurzaamheidsplan verwezen naar het Waterplan, het Grondwaterplan en het vGRP.

Als enige 'water' doelstelling wordt in het duurzaamheidsplan (beperkte) warmteterugwinning uit het riool genoemd. Het is onbekend of dit aspect bij de huidige actualisatie van het GRP Soest wordt meegenomen.

3.3 Waterplan Soest

De gemeente Soest heeft ervoor gekozen om samen met Waterschap Vallei en Eem een Waterplan op te stellen. Het huidige (concept) waterplan 2010-2015 is een actualisatie van het waterplan 2004-2008. De ambities van het plan zijn niet essentieel gewijzigd. In het waterplan is een visie voor 2030 opgesteld per deelgebied. In de ambities komen enkele gebiedsspecifieke keuzes naar voren binnen de gemeente Soest voor de deelgebieden Soesterveen, de Paltz, Soesterduinen en Eempolder.

Het plan bevat een vertaling van landelijke en regionale doelstellingen naar gemeentelijk beleid. Er zijn in dit verband echter geen specifieke doelen voor Soest geformuleerd. Alle nationale en regionale aanbevelingen worden in het waterplan overgenomen als vertrekpunt voor het lokale beleid. De doelen zijn vervolgens 'meetbaar' gemaakt met behulp van zogenaamde 'ijkpunten'. De mate waarin deze ijkpunten zijn of worden gehaald, is lastig vast te stellen.

Dit kan worden geïllustreerd aan de hand van enkele voorbeelden:

- Een ijkpunt is 10% emissiereductie. Dit roept de vraag op, wat is de huidige emissie? Welk milieuprobleem wordt hiermee opgelost? Is 10% voldoende?
- Een ander ijkpunt is voldoen aan de zogenaamde NBW norm voor wateroverlast. Daarmee wordt voorbij gegaan aan vragen als: Wat is het huidige risico van wateroverlast (op relevante locaties in Soest)? Wordt niet al ruimschoots voldaan aan deze norm? Is de NBW norm voldoende voor Soest?
- Er wordt gesteld dat er een structurele oplossing voor het grondwaterprobleem moet komen. Echter, de ernst en omvang van het probleem wordt niet gespecificeerd en een antwoord op de vraag "Wat is structureel?" wordt niet gegeven.
- Er wordt ook een aantal ijkpunten m.b.t. samenwerking genoemd: Het gaat hierbij om onderwerpen waar samenwerking mogelijk is en zonder twijfel ook zinvol is. Punt is dat niet wordt aangegeven wat er nu niet goed gaat, en wat de beoogde samenwerking moet opleveren voor Soest.

In het Waterplan 2010-2014 is een evaluatie van de maatregelen van het vorige Waterplan opgenomen. Deze evaluatie is echter meer gericht op de voortgang van het uitvoeringsprogramma dan dat aandacht geschonken wordt aan de beoogde effecten van betreffende maatregelen.

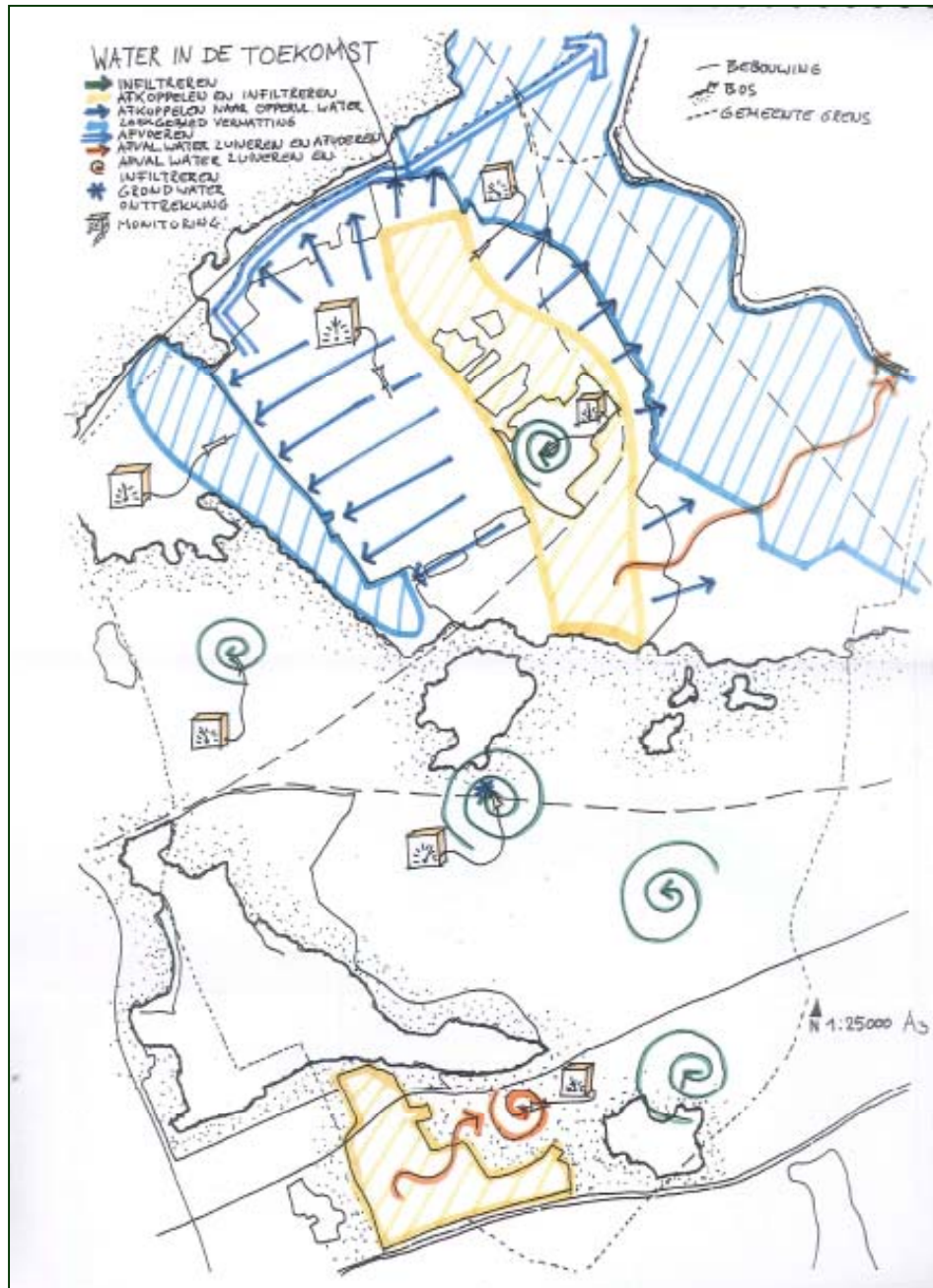
Om het waterbeleid te kunnen evalueren is inzicht nodig in de huidige situatie en de mate waarin we nog verwijderd zijn van de gewenste situatie. Dit verschil bepaalt de ernst en omvang van eventuele knelpunten. Deze worden in het Waterplan niet expliciet in beeld gebracht.

Een overzicht van de knelpunten in Soest – bijvoorbeeld in de vorm van enkele thematische kaartjes – is niet in het Waterplan opgenomen. Daardoor is geen uitspraak te doen over de effectiviteit van de voorgestelde strategie.

De strategie voor het water is in het Waterplan goed gedocumenteerd en in een aantal overzichtelijke figuren en schema's samengevat.

Onderstaande figuur is hiervan een voorbeeld.

3.4 Rioleringsplan 2005-2009; vGRP

Op basis van het eerste Waterplan Soest 2004-2008 is het Gemeentelijk Rioleringsplan Soest (GRP) 2005-2009 opgesteld.

Dit Rioleringsplan wordt momenteel geactualiseerd in het verbrede GRP 2010-2015, waarin naast de specifieke rioleringstaken ook wordt ingegaan op de zorgplichten voor de afvoer van hemelwater en het voorkomen van structurele grondwaterproblemen. Voor dit onderzoek was het geactualiseerde vGRP nog niet beschikbaar. Op dit moment ligt het plan bij het College voor vaststelling.

In het vigerende GRP zijn geen specifieke doelen voor de waterhuishouding van de gemeente Soest opgenomen. Hiervoor wordt verwezen naar het Waterplan 2004-2008. De relatie met de doelen en maatregelen van het GRP is echter zwak. Met andere woorden, rioleringsmaatregelen worden niet gemotiveerd vanuit een waterhuishoudkundig perspectief, maar zijn gebaseerd op landelijke richtlijnen voor een goed rioolbeheer.

Het is overigens opvallend dat de direct betrokken beheerders meer kennis over het functioneren van de riolering en mogelijke knelpunten hebben dan in de rapporten is terug te vinden. De noodzaak om dit meer aandacht te geven in de plannen wordt tot op heden niet gevoeld.

Er zijn diverse locaties in Soest waar een specifiek watervraagstuk speelt. Genoemd zijn de herinrichting Saenredamplantsoen (waar onder andere regenwater wordt geïnfilterd), de (ecologische) inrichting van de Wiekplas en de aanpak van de riooloverstort in Soesterberg. De achtergronden van deze vraagstukken zijn bij de afdeling Realisatie bekend, maar de analyses van de vraagstukken worden slechts summier in de plannen opgenomen.

Het rioleringsplan kan worden gekenschetst als een 'technisch plan, waarin op gestructureerde wijze de doelen en maatstaven voor de rioleringszorg zijn verwoord, op basis waarvan een efficiënt maatregelenpakket is samengesteld.

Mogelijke investeringsprogramma's en mogelijke (alternatieve) strategieën zijn niet met de raad besproken. Het GRP is na afronding als geheel aan de raad ter vaststelling aangeboden.

Jaarlijks wordt in de programmaverantwoording een overzicht gegeven van geplande en uitgevoerde werken en onderzoeken; inclusief de hiervoor begrote kosten en gedane uitgaven. De programmaverantwoording geeft inzicht in de voortgang van de uitvoering, maar niet in de effecten op water en milieu.

In 2007 is in het kader de benchmark riolering van de stichting Rioned de werkwijze van Soest vergeleken met die van andere gemeenten. De gemeente scoort over het algemeen goed en de kosten per inwoner zijn lager dan gemiddeld. Er wordt relatief veel gerealiseerd, met een lage personele bezetting. Enkele aandachtspunten die toen naar voren kwamen zijn:

- De gemeente hanteert geen systeem van nacalculatie en evalueert geen projecten.
- Het inzicht in hydraulisch functioneren is goed, maar het inzicht in het milieutechnisch functioneren van de riolering (bijv. metingen aan riooloverstorten) ontbreekt.
- De gemeente zou nog eens kritisch moeten kijken naar de personele bezetting (die relatief laag is).
- Er is meer aandacht nodig voor projectbeheersing (zowel qua tijd als geld).

Opgemerkt wordt dat genoemde aandachtspunten nog steeds actueel zijn.

3.5 Grondwaterplan Soest 2010-2014

Het Grondwaterplan is opgesteld in de periode voordat het Waterplan en GRP zijn geactualiseerd. Mede hierom is ervoor gekozen om een aparte visie op grondwater te ontwikkelen en zijn specifieke beleidsdoelstellingen voor Soest geformuleerd in het Grondwaterplan.

Het Grondwaterplan van de gemeente Soest geeft vrij een compleet beeld van beleid en uitgangspunten en biedt inzicht in de algemene geohydrologische situatie en de omvang van de grondwaterproblematiek in de gemeente Soest. Het beschrijft een concrete strategie voor de aanpak van grondwaterproblemen (inclusief monitoring) en geeft uitgangspunten voor het beheer.

Hoewel het hier een nieuwe gemeentelijke zorgplicht betreft, zijn de doelen en de voorgestelde aanpak niet vooraf aan de raad voorgelegd. Op dit moment ligt het plan bij het College voor vaststelling.

3.6 Mening van direct betrokkenen

Tijdens de gesprekken die gevoerd zijn met direct betrokkenen, wordt het beeld bevestigd dat het rioleringsbeleid in Soest vooral gericht is op het technisch goed functioneren van de riolering. De maatstaven die hiervoor worden gehanteerd, zijn gebaseerd op landelijke richtlijnen en de Leidraad Riolering van de Stichting Rioned. Specifieke eisen voor Soest, die mogelijk afwijken van deze landelijke richtlijnen, zijn niet bekend.

Specifieke doelen voor de bescherming van de volksgezondheid, het beperken van de risico's van wateroverlast en de bescherming van het (water)milieu zijn niet geformuleerd voor Soest. Het is ook geen onderwerp van discussie binnen de organisatie. Hetzelfde geldt voor een toekomstvisie voor de waterhuishouding van Soest. Over dit onderwerp is er ook geen discussie met het gemeentebestuur.

Er is consensus over het feit dat de beleidsvoorbereiding en planvorming met betrekking tot de gemeentelijke watertaken, verbeterd kan worden door meer nadruk te leggen op evaluatie van gestelde doelen en monitoring van de effecten van het gevoerde beleid. Dit gebeurt momenteel te weinig.

In het Waterplan en in het GRP wordt het beleid van de voorgaande planperiode wel geëvalueerd, maar dit gebeurt vooral ten aanzien van de voortgang van het uitvoeringsprogramma en de uitgaven voor de uitvoering van maatregelen. Het beoogde effect van de maatregelen wordt niet gemonitord en (dus) ook niet geëvalueerd.

Verder is het van belang te onderkennen dat keuzes op het gebied van water, een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid is van alle afdelingen die betrokken zijn bij riolering, milieu, RO, financiën (e.a.).

Het is opvallend dat medewerkers van verschillende afdelingen (zoals onderdelen milieu en financiën) dit wel beamen, maar dat iedereen vervolgens constateert dat planvorming, beleidsontwikkeling en de uitvoering van alle gemeentelijke watertaken worden ingevuld door dezelfde afdeling Realisatie. Andere afdelingen voelen zich hiervoor niet verantwoordelijk en/of geven aan niet over de hiervoor benodigde kennis te beschikken. Alle 'water kennis' zit nu eenmaal bij de afdeling Realisatie.

Direct betrokken medewerkers merken op dat Soest op dit vlak niet afwijkt van de rest van Nederland. Er wordt gesproken van een 'trendbreuk' indien de gemeente Soest zou kiezen voor een werkwijze waarbij het gemeentebestuur in alle fasen van de planvorming actief betrokken zou worden (ofwel, bij het formuleren van doelen, het beoordelen van potentiële knelpunten en bij het vaststellen van de meest geschikte strategie).

In dit verband wordt tevens verwezen naar bijlage III, waarin een recente column is opgenomen van de voorzitter van NLingenieurs (voorheen ONRI), Ed Nijpels, die specifiek ingaat op de wijze waarop de Nederlandse gemeenten de afgelopen decennia invulling hebben gegeven aan hun zorgplichten op het gebied van afvalwater. Er wordt ondermeer het volgende gesteld

“Van de ruim 20 miljard euro die de laatste vijftien jaar zijn geïnvesteerd in de riolering, was een deel onnodig, ondoelmatig en niet vanuit de aanpak van een concreet probleem onderbouwd. De snelle beleidswisselingen op het gebied van riolering waren funest voor een systeem met een levensduur van meer dan 60 jaar.”

4 Bevindingen over de uitvoering en kosten

4.1 Doelmatigheid van het rioleringsbeleid

Zowel in het waterplan als in het GRP worden maatregelen direct gerelateerd aan een specifieke technische (ontwerp)eis waaraan de riolering zou moeten voldoen. Een beoordeling van het knelpunt (hoe erg is het probleem?) en een beschouwing van de effecten van voorgenomen maatregelen zijn in de plannen niet expliciet opgenomen.

In algemene zin kan worden gesteld dat het rioleringsbeleid primair gericht is op het in stand houden van de riolering. Milieumaatregelen (zoals het afkoppelen van verhard oppervlak³, aanpak van riooloverstorten) worden vooral gemotiveerd vanuit de wensen en eisen van het waterschap en generiek beleid op het gebied van afvalwater. De milieuwinst die hiermee gerealiseerd wordt voor de burger van Soest wordt niet expliciet gemaakt.

Bepaalde milieu- en watervraagstukken in Soest blijven onderbelicht. Voorbeelden die genoemd zijn:

- Blauwalg bij Overhees.
- Onderbouwing voor de aanleg van de Wiekplas.
- Het gebruik van bestrijdingsmiddelen in grondwaterbeschermingsgebieden.

Omdat aard en omvang van eventuele knelpunten niet expliciet worden gemaakt, is een evaluatie van de doelmatigheid van het rioleringsbeleid feitelijk niet mogelijk. Dat is een onwenselijke situatie, gelet op het feit dat riolering wordt aangelegd voor perioden van 50 tot soms wel 80 jaar. Dat betekent dat keuzes die nu gemaakt worden, consequenties hebben voor een lange periode

4.2 Uitvoering en voortgangsbewaking

Zoals vermeld, worden het waterplan en het GRP vooral geëvalueerd ten aanzien van de voortgang van het uitvoeringsprogramma en de gedane uitgaven voor de uitvoering van maatregelen. Het beoogde effect van de maatregelen wordt niet gemeten en (dus) ook niet geëvalueerd.

Jaarlijks wordt in de programmabegroting een overzicht gemaakt van uitgevoerde maatregelen en gedane investeringen. Voorgenomen maatregelen die nog niet zijn uitgevoerd, worden opgenomen in het programma voor de komende periode. Er is geen systeem van nacalculatie.

Er wordt jaarlijks verslag gedaan van de voortgang van het uitvoeringsprogramma. Over het grotere geheel (bijvoorbeeld de afgelopen 5 jaar) is dit overzicht er niet. Op basis van Programmaverantwoording wordt geen discussie gevoerd. In die zin is er geen heroverwegingsmoment voor de uitvoeringsprogramma's van waterplan en GRP. Het beeld van de afgelopen jaren is dat deze uitvoeringsprogramma's niet geheel conform planning (kunnen) worden uitgevoerd.

---

³ Loskoppelen van regenwater dat op bijvoorbeeld daken en wegen valt

4.3 Investerings en rioolheffing

4.3.1 Kostenberekening

In het GRP worden geen investeringsscenario's voor mogelijke verbeteringsmaatregelen of effecten van verschillende afschrijvingstermijnen in kaart gebracht.

De afdeling Financiën participeert in het proces van tot standkoming van het GRP. De afdeling Financiën gaat uit van het oordeel van de deskundigen voor wat betreft de benodigde inhoudelijke maatregelen. Voor de kostenberekening van het GRP worden door de afdeling Financiën kengetallen en voorwaarden aangeleverd aan het ingenieursbureau dat de kostenberekening uitvoert en een voorstel voor kostendekking opstelt. Naast de kostenkengetallen van de gemeente, worden de richtlijnen uit de Leidraad Riolering gehanteerd. De afdeling Financiën voert geen controles uit of de voorgestelde inhoudelijke maatregelen in het GRP financieel goed onderbouwd zijn en of eventuele alternatieven goed afgewogen zijn. Wel kijken ze of de financiële vertaling van de voorgestelde maatregelen transparant in het GRP is weergegeven. Dat geldt in het bijzonder voor de weergave van de investeringsvolumes en de daaraan verbonden jaarlasten. En in het verlengde daarvan de consequenties van de meerjarige tariefontwikkeling van het rioolrecht.

4.3.2 Verbrede rioolheffing

Zoals beschreven in hoofdstuk 2 is op 1 januari 2008 de Wet gemeentelijke watertaken van kracht geworden. De Wet geeft aan dat alle voorzieningen die direct of indirect samenhangen met de gemeentelijke stelsels voor afvalwater, hemelwater en grondwater uit het verbrede rioolrecht kunnen worden bekostigd. Voor de jaren 2008-2009 konden gemeenten nog kiezen om het 'oude' systeem van rioolrecht te hanteren, maar vanaf 2010 kunnen gemeenten uitsluitend de nieuwe belasting, bedoeld in artikel 228a van de Gemeentewet toepassen. Hiermee is het retributieve karakter van het rioolrecht (= rechtstreeks verband tussen individuele dienst en de heffing) komen te vervallen. De nieuwe rioolheffing is een bestemmingsheffing.

Net zoals bij het rioolrecht, mogen gemeenten de rioolheffing zelf door middel van een eigen belastingverordening nader vormgeven. Zaken als het bepalen van de belastingplichtige, de heffingsgrondslag en de heffingsmaatstaf worden dus overgelaten aan het gemeentebestuur. Hierin heeft geen verandering plaatsgevonden. Soest kon dus aansluiten bij het systeem dat al gebruikt werd voor de heffing van het rioolrecht.

4.3.3 Onderbouwing tarief

De gemeente Soest heeft in 2008 gebruik gemaakt van de overgangsperiode die de wet biedt. Met ingang van 2009 wordt de nieuwe belasting (de verbrede rioolheffing, zoals bedoeld in artikel 228a van de Gemeentewet) in de gemeente Soest toegepast.

Dit betekent dat naast de directe kosten voor riolering, ook kosten voor grondwater en hemelwaterafvoer worden doorberekend. Met name met de aanleg van drainage, het baggeren van alle vijvers en de aanleg van de waterberging ten oosten van de Dorresteinweg zijn aanzienlijke kosten gemoeid.

Een andere reden voor de stijging van de rioolheffing is dat de komende jaren een inhaalslag gemaakt moet worden met de uitgestelde milieumaatregelen (afkoppelen van regenwater).

Om al deze zaken te kunnen opvangen en het saldo van de voorziening riolering hiervoor op peil te hebben is voor de komende jaren (tot 2020) is een (extra) jaarlijkse verhoging van de rioolheffing met € 5,- voorgesteld.

Het tarief is in 2009 verhoogd met € 10,50 tot € 122,- (in 2008 was dit € 111,50). Voor de jaren 2010 tot en met 2012 zijn investeringsramingen opgesteld voor de extra rioleringstaken grondwater en oppervlaktewater die het noodzakelijk maken om de tarieven rioolheffing nog eens extra met € 3,- per jaar te verhogen (bovenop de jaarlijkse stijging van € 5,-).

Wanneer na de afschrijvingsperiode de riolering wordt vervangen en dan gelet op de gemiddelde afschrijvingstermijn van de riolering van 60 jaar, komt er in de periode 2010-2019 en met name rond 2030-2040 een investeringspiek op de gemeente af. Dan zijn de riolen in de nieuwbouwwijken van de jaren '60, '70 en '80 uit de vorige eeuw afgeschreven.

Binnen de voorziening riolering zal dan op die momenten een saldo beschikbaar moeten zijn om de investeringspieken op te kunnen vangen. Door een verhoging van de rioolheffing dient dit saldo opgebouwd te worden. Vooralsnog wordt er in de tariefberekeningen niet met genoemde toekomstige investeringspiek rekening gehouden (de scope is momenteel ca. 10 jaar).

4.4 Meningen betrokkenen

Er is geen reden om te twijfelen aan de technische onderbouwing van uitgevoerde en geplande maatregelen. Echter, informatie over de werking van - bijvoorbeeld - gemengde riooloverstorten of de hydraulische⁴ werking van de riolering, is vooral gebaseerd op modelberekeningen en de praktijkervaring van betrokken medewerkers. Op basis hiervan wordt vastgesteld in welke mate de riolering voldoet aan de gestelde ontwerpisen, de milieueisen en de voorwaarden van het waterschap. Een nadere onderbouwing van het uitvoeringsprogramma op basis van metingen, zou wenselijk zijn.

De gemeente hanteert geen systeem voor nacalculatie en evaluatie van uitgevoerde projecten. Er wordt geen relatie gelegd met de beoogde effecten of de realisatie van bepaalde doelen. Er is dan ook geen uitspraak te doen of gedane investeringen en overige kosten in verhouding staan tot de maatschappelijke baten.

Jaarlijks wordt een overzicht gemaakt van de uitgevoerde maatregelen in de programmaverantwoording. Dit is nooit een punt van discussie met de raad; ook niet als de uitvoering achter loopt op de planning zoals de afgelopen jaren het geval is geweest. Een periodiek heroverwegingsmoment voor de gekozen strategie zou wenselijk zijn.

Bij de realisatie van maatregelen wordt veel aandacht besteed aan de afstemming met andere beleidsterreinen en overige uitvoeringsprogramma's binnen de gemeente. In dat opzicht is het kostenbewustzijn binnen de organisatie groot.

Bij het formuleren van het rioleringsbeleid is het echter niet gebruikelijk dat de raad verschillende scenario's voor investeringsprogramma's krijgt gepresenteerd (met bijbehorende inschatting van effecten), waaruit de raad een keuze kan maken. De indruk bestaat dat er bestuurlijk ook geen vraag was naar keuzemogelijkheden.

De discussie beperkt zich in de huidige praktijk tot de kostendekking en de hoogte van de rioolheffing. Mede omdat deze – in verhouding tot andere gemeenten – niet extreem hoog is, is er over de rioolheffing in Soest niet veel discussie (en is het ook voor de politiek geen issue).

---

⁴ Door waterkracht bewogen

5. Conclusies en aanbevelingen

In lijn met de bevindingen zoals weergegeven in de voorgaande hoofdstukken, komen wij in dit afrondende deel met vier conclusies en vier aanbevelingen. Aansluitend bij iedere conclusie is de betreffende aanbeveling geformuleerd.

Conclusie 1:

Beleid en uitvoering van riolering lopen door elkaar. Dit doet zich voor bij de opgestelde plannen en bij de uitvoering.

Ten tijde van dit onderzoek werd er gewerkt aan een reeks van plannen: het Duurzaamheidsplan, het Waterplan, het Verbrede Rioleringsplan (VGRP) en het Grondwaterplan. Wat opvalt is dat deze plannen niet of in beperkte mate in een uitgewerkte volgorde (van kaders naar uitvoering) worden opgesteld. Inhoudelijk is er, met het oog op het gewijzigde wettelijke kader, niet altijd sprake van een logische samenhang tussen de plannen. Het Waterplan en het VGRP worden bijvoorbeeld gelijktijdig opgesteld en zijn beiden sterk uitvoeringsgericht. Het is veelal historisch gegroeid om de plannen op deze manier in te vullen en de raad komt als kaderstellend orgaan in deze werkwijze niet aan bod.

De werkwijze rond de plannen sluit aan bij, of weerspiegelt misschien wel, de manier waarop de taak rioleringszorg in de organisatie is vormgegeven. De kwaliteit van de rioleringszorg in Soest is in hoge mate afhankelijk van het vakmanschap van de betrokken medewerker van de afdeling Realisatie en het betrokken ingenieursbureau dat voor het opstellen en de uitwerking van de plannen wordt ingeschakeld.

Het is daarbij opvallend dat alle onderdelen en facetten van de beleidscyclus, ofwel

- de beleidsontwikkeling en beleidsvoorbereiding op het gebied van het gemeentelijke (afval)waterbeheer;
- de uitwerking van het beleid in maatregelen en operationele programma's;
- de uitvoering van maatregelen en de voortgangsbewaking;
- de evaluatie van het beleid.

worden ingevuld door één afdeling binnen de gemeente en worden gecoördineerd door dezelfde persoon (met ondersteuning van hetzelfde ingenieursbureau).

De afdeling Realisatie beschikt over de relevante waterkennis, maakt het beleid en voert het uit. Andere afdelingen, denk aan de onderdelen Milieu, RO en Financiën, leveren informatie en ideeën aan, maar zien voor zichzelf geen grote rol weggelegd bij de zorg voor het water in Soest. Mede door deze taakopvatting is binnen de gemeente een op uitvoering gerichte werkwijze ontstaan, die zichzelf in stand houdt.

Bij conclusie 1 geven wij twee aanbevelingen.

Aanbeveling 1:

Geef de raad de mogelijkheid om op het gebied van water en riolering de plannen van kaders naar uitvoering te doorlopen door te zorgen voor de juiste volgorde, gekoppeld aan de hiërarchie in de plannen. Geef ook evaluatie en monitoring een goede plaats.

Aanbeveling 2:

Zorg voor verbinding tussen de betrokken beleidsvelden en een ruimere taakopvatting voor rioleringszorg.

Het verdient aanbeveling om binnen de gemeentelijke organisatie de feedback zowel intern als aan de raad (via planning en control) en de samenwerking tussen beleidsvelden op het gebied van water, milieu en ruimtelijke ordening te versterken.

In het Duurzaamheidsplan is de wens tot meer 'verbinding tussen de beleidsvelden' al nadrukkelijk opgenomen. In de huidige praktijk van Soest betekent dit dat de afdeling Realisatie, die momenteel invulling geeft aan alle gemeentelijke watertaken, wellicht bepaalde zaken zal moeten afstoten of delen en dat andere afdelingen gestimuleerd moeten worden tot een iets ruimere taakopvatting. Zo zou overwogen kunnen worden om het Waterplan neer te leggen bij de beleidsmedewerkers die verantwoordelijk zijn voor milieu en RO, zodat het waterbeleid als een onderdeel wordt van het omgevingsbeleid. De consequenties voor de riolering, en het afwatering- en ontwateringssysteem worden vervolgens uitgewerkt door de afdeling Realisatie. Het is belangrijk dat er een breder draagvlak komt voor dit veelzijdige onderwerp, waarbij goede communicatie en afstemming tussen de verschillende afdelingen cruciaal is.

Conclusie 2:

Er zijn geen Soest specifieke doelstellingen voor water en rioleringszorg geformuleerd.

Bij de invulling van de gemeentelijke watertaken in Soest wordt gewerkt vanuit landelijke doelen en normen. Richtlijnen voor de omgang met afvalwater, hemelwater en grondwater worden op pragmatische wijze doorvertaald naar de situatie in Soest. Afkoppelen van verhard oppervlak en waar mogelijk infiltratie van regenwater vormen in dit verband belangrijke aandachtgebieden, als ook de aanleg van drainage ter voorkoming van grondwaterproblemen.

De raad wordt, hoewel er formeel gezien veel beleidsruimte is om lokaal specifieke keuzes voor Soest te maken bij de invulling van haar gemeentelijke watertaken, niet betrokken bij het maken van keuzes op dit gebied.

Er is weinig tot geen interactie met de raad bij de ontwikkeling en uitvoering van het rioleringsbeleid.

Bij de voorbereiding van zowel het Waterplan als het GRP worden geen alternatieve keuze mogelijkheden voorgelegd aan de raad. Het maatregelenprogramma wordt onderbouwd vanuit een technische invalshoek.

Conclusie 3:

Het ontbreekt aan afgewogen lange termijn financiële scenario's.

Bij het aanbieden van het rioleringsbeleid is het niet gebruikelijk dat de raad verschillende investeringsprogramma's krijgt gepresenteerd (met bijbehorende inschatting van effecten), waaruit de raad een keuze kan maken. De indruk bestaat dat er bestuurlijk ook geen vraag is naar keuzemogelijkheden. De discussie beperkt zich in de huidige praktijk tot de kostendekking en de hoogte van de rioolheffing. Rond 2030-2040 komt er een investeringspiek op de gemeente af. Vooralsnog wordt er in de tariefberekening niet met deze investeringspiek rekening gehouden. Er wordt nu voor circa 10 jaar vooruit gekeken.

Voor conclusie 2 en 3 samen is de volgende aanbeveling geformuleerd.

Aanbeveling 3:

Leg de raad meerdere scenario's met lokale beleidsmatige- en financiële keuzes voor. Houdt daarbij rekening met de zeer lange termijn.

Dit betekent vooral dat in de planvorming (Waterplan, GRP) de raad vroegtijdig en actief betrokken moet worden. Hierbij is het van belang om expliciete keuzes te maken ten aanzien van de ambities van de gemeente en de te hanteren uitgangspunten (technisch, organisatorisch en financieel). Deze keuzes moeten worden voorbereid door de betrokken beleidsafdelingen van de gemeente en zodanig worden gepresenteerd dat er iets valt te kiezen door de raad. Nu wordt de door de organisatie 'als beste optie' beoordeelde keuze aan de raad voorgelegd.

In het schema aan het eind van dit hoofdstuk is een aantal aspecten in blauw weergegeven, die zich goed lenen voor afstemming en overleg tussen de ambtelijke organisatie en de gemeenteraad.

Uiteraard dient hierbij ook goed worden nagedacht over de wijze waarop deze interactie wordt vorm gegeven. Het heeft gevolgen voor de wijze waarop plannen tot stand komen (formele overlegmomenten en beslispunten), maar ook voor de wijze waarop de informatie aan de raad wordt aangeboden en keuzes worden voorbereid. De raadsleden moeten tenslotte belangrijke keuzes maken over zaken waar ze technisch gezien minder verstand van hebben. Dit vereist een goed voorbereide communicatie.

Conclusie 4:

De gemeentelijke werkwijze voor water en riolering is sterk gericht op het beheer en onderhoud van de huidige situatie en infrastructuur. Er is weinig oog voor innovatieve maatregelen.

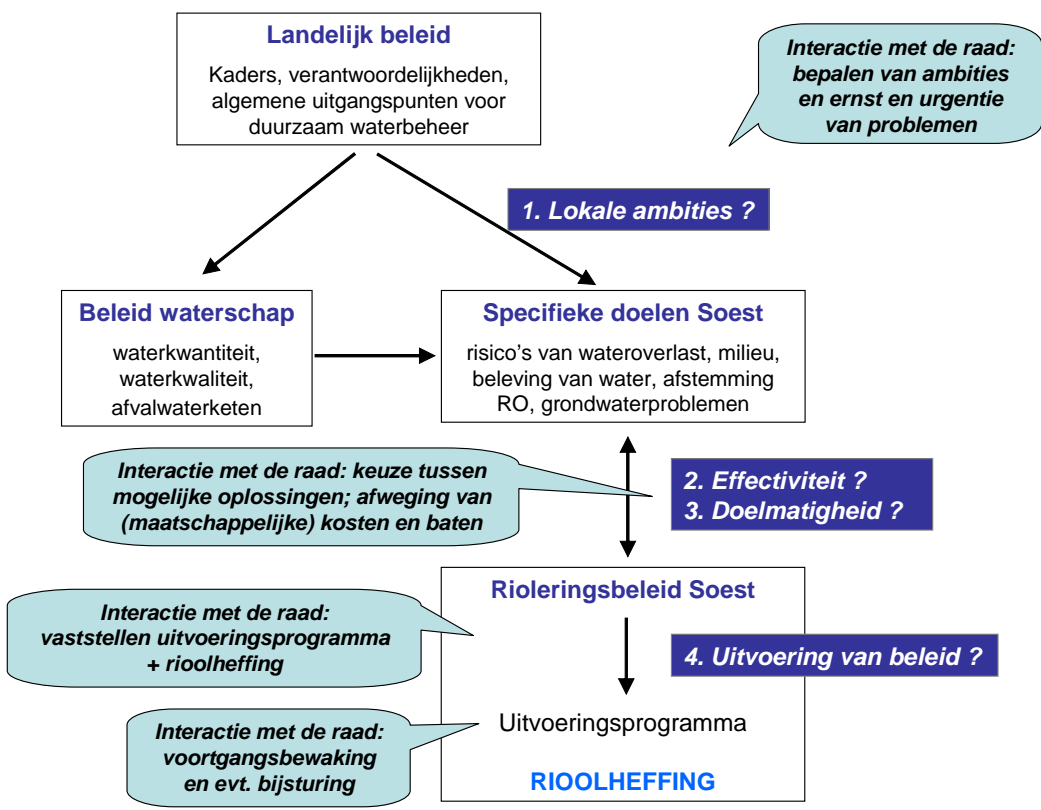
In bijvoorbeeld het Duurzaamheidsplan, een plan met een lange termijn scope, valt op dat het onderwerp water nauwelijks aan bod komt. We hebben geen visie of pilot projecten aangetroffen waarin innovatie rond riolering expliciet een rol speelt. We beseffen dat vooruitkijken altijd ingewikkeld is maar er zijn landelijk en ook bij de provincie Utrecht wel uitwerkingen opgesteld waar Soest gebruik van kan maken.

Aanbeveling 4:

Maak innovatie een vanzelfsprekend onderdeel van het kaderstellende debat voor het water- en rioleringsbeleid.

Schema: Gespreksonderwerpen voor de gemeenteraad en organisatie

6. Nawoord

De rekenkamercommissie heeft het College van B&W in de gelegenheid gesteld een bestuurlijke zienswijze te geven op het rapport van het onderzoek Rioleringszorg.

De bestuurlijke reactie heeft een positieve invalshoek. Toch hecht de rekenkamercommissie er aan enkele kanttekeningen te plaatsen. In dit nawoord zijn deze kanttekeningen in volgorde van de aanbevelingen en de bijbehorende collegereactie opgenomen. Voor de volledigheid treft u de ondertekende bestuurlijke reactie (brief met kenmerk 719285) als bijlage aan.

Brief van het College:

Op 7 juni 2010 hebben wij van u de conceptrapportage "Rioleringszorg" ontvangen inzake het door u uitgevoerde rekenkameronderzoek.

Wij maken graag gebruik van de door u aangeboden mogelijkheid om onze bestuurlijke zienswijze kenbaar te maken.

Wij hebben met genoegen vastgesteld dat de aanbevelingen voortkomend uit ambtelijk wederhoor in uw uiteindelijke rapportage zijn verwerkt of van een reactie zijn voorzien.

Vanaf pagina 16 van uw rapportage heeft u vier aanbevelingen geformuleerd waarop wij onderstaande bestuurlijke reactie hebben geformuleerd.

Aanbevelingen met zienswijze college

- 1) *Geef de raad de mogelijkheid om op het gebied van water en riolering de plannen van kaders naar uitvoering te doorlopen door te zorgen voor de juiste volgorde, gekoppeld aan de hiërarchie in de plannen. Geef ook evaluatie en monitoring een goede plaats.*

Bij het opstellen van de plannen hebben wij de volgende volgorde en hiërarchie nagestreefd:

- algemene ambities op het gebied van duurzaamheid en milieu zijn opgenomen in het duurzaamheidsplan. Specifiek beleid op het gebied van water is geformuleerd in het waterplan, het grondwaterplan en het rioleringsplan. Het duurzaamheidsplan verwijst daarom naar de specifieke plannen;
- het waterplan en het grondwaterplan zijn gelijktijdig opgesteld en zijn plannen van gelijke orde. Het waterplan richt zich op oppervlaktewater en de afvoer van regenwater via het oppervlaktewater. Het grondwaterplan richt zich op grondwater en de afvoer van regenwater naar het grondwater (infiltratie). Aangezien beide plannen de afvoer van regenwater behandelen en aangezien oppervlaktewater en grondwater met elkaar in verbinding staan zijn er in de plannen raakvlakken en is er soms enige overlap. Voorafgaand aan het maken van de plannen is bewust gekozen om drie afzonderlijke plannen te schrijven en niet alle drie de plannen samen te voegen in één gecombineerd plan;
- het rioleringsplan richt zich op afvalwater en in het geval van gemengde riolering op de afvoer van regenwater via de riolering. Voor de maatregelen uit het rioleringsplan, het waterplan en het grondwaterplan en de financiële consequenties van de maatregelen komt in het rioleringsplan de dekking via de rioolheffing tot stand.

Het waterplan en het grondwaterplan zijn nog niet vastgesteld, behandeling vindt plaats in de Ronde van september 2010. Dit geeft ons de mogelijkheid om na de behandeling nog een aantal zaken aan te passen, daarbij wordt gekeken naar evaluatie en monitoring.

Reactie rekenkamercommissie:

Deze aanbeveling is bedoeld om een impuls te geven aan een meer beleidsmatige benadering en werkwijze rond water en riolering. Op dit moment wordt, zo constateren wij in het onderzoek, de rioleringszorg vooral gezien als een technisch probleem, waarbij beleid (planvorming) en uitvoering door elkaar lopen. Door deze werkwijze komt de raad als kaderstellend orgaan moeilijk aan bod. Door geen aandacht te besteden aan de juiste volgorde en hiërarchie van plannen worden beleid en uitvoering tegelijkertijd behandeld en is er geen tijd voor tussentijdse reflectie. De rekenkamercommissie beveelt een aanpak aan waarbij allereerst verschillende beleidsopties worden voorgelegd aan de hand waarvan politiek afgewogen keuzes kunnen worden gedaan. Het onderzoek laat zien dat er mogelijkheden zijn voor lokale, beleidsmatige keuzes waarmee de gemeente Soest haar eigen verantwoordelijkheid invult.

De deelnemers vanuit de raad spraken tijdens de werkbijeenkomst van 2 juni uit dat het belangrijk is naar het nieuwe Water- en Rioleringsplan te kijken met een blik van 'hoe gaan we dit over vijf jaar evalueren?' Is het plan zo opgesteld dat we over vijf jaar wat kunnen zeggen over de doeltreffendheid van het beleid en de doelmatigheid van de maatregelen.

Wij zijn benieuwd naar de bespreking van het Waterplan en Grondwaterplan in de Ronde van september 2010. En maken uit deze planning op dat het Rioleringsplan op een later moment als uitwerkingsplan voor de uitvoering wordt aangeboden.

- 2) Zorg voor verbinding tussen de betrokken beleidsvelden en een ruimere taakopvatting voor rioleringszorg.
Binnen de verdere doorontwikkeling van de organisatie zullen wij deze aanbeveling meenemen en afwegen hoe wij aan deze aanbeveling invulling geven. Nadere standpuntbepaling is daarbij afhankelijk van de keuze die door de raad gemaakt wordt voor één van de in de discussienota weergegeven scenario's (zie ook punt 3).
- 3) Leg de raad meerdere scenario's met lokale beleidsmatige en financiële keuzes voor. Houdt daarbij rekening met de zeer lange termijn.
Gelijk met de behandeling van het waterplan en het grondwaterplan in de Ronde van september 2010, stellen wij voor om een discussienota te behandelen waarin aan de raad meerdere scenario's voorgelegd worden en de raad keuzes kan maken. Hierbij wordt rekening gehouden met de zeer lange termijn (60 jaar).
- 4) Maak innovatie een vanzelfsprekend onderdeel van het kaderstellende debat voor het water- en rioleringsbeleid.
Innovatieve ontwikkelingen op het gebied van water- en rioleringszorg volgen wij via vakliteratuur en via onze contacten met andere gemeenten en het waterschap.

De benchmark riolering uitgevoerd in 2007 laat zien dat de gemeente Soest in de middenmoot van alle Nederlandse gemeenten meedoet.

Wij zijn tevreden met deze positie en streven er niet naar om bij innovatie voorop te lopen en (financiële) risico's te lopen. Nadere standpuntbepaling is daarbij afhankelijk van de keuze die door de raad gemaakt wordt voor één van de in de discussienota weergegeven scenario's.

Reactie rekenkamercommissie:

De gemeentelijke werkwijze voor water en riolering is sterk gericht op het beheer en onderhoud van de huidige situatie en infrastructuur. De aanbeveling heeft als bedoeling om op te roepen tot een debat in de raad waarbij innovatie deel uit maakt van de scenario's waarover wordt gesproken. Hebben we over 60 jaar nog een riolering zoals nu? Is het verstandig voor de gehele gemeente op dezelfde manier te blijven investeren in het huidige systeem? Er zijn toekomstverwachtingen en uitwerkingen opgesteld waar Soest gebruik van kan maken. Op het gebied van riolering zijn ontwikkelingen waarbij ook financiële voordelen te behalen zijn. Daarbij biedt een innovatieve benadering een goede mogelijkheid om de burgers te betrekken bij de keuzes en ontwikkelingen op gebied van water en milieu en hun eigen verantwoordelijkheid hierbij.

I Geraadpleegde literatuur en documenten

Voor onderhavig onderzoek zijn de volgende rapporten en notities geraadpleegd:

Titel	Opsteller	Datum
Doe maar Duurzaam, ontwerp duurzaamheidsplan 2010-2014	Gemeente Soest	1-jan-10
Grondwaterplan Soest Planperiode 2010-2014	Wareco	14-dec-09
Waterplan Soest 2010-2014	Grontmij	14-dec-09
Informatienota opstellen VGRP 2010-2014	Afdeling WGI Soest	7-sep-09
Programmabegroting 2010-2013	Gemeente Soest	1-sep-09
Informatienota opstellen Grondwaterbeleid	Afdeling WGI Soest	10-jul-09
Benchmark Rioleringszorg, Koepelrapport provincie Utrecht	DHV / Twystra Gudde i.o.v. Stichting RIONED / provincie Utrecht	9-jun-09
Informatienota opstellen Waterplan	Afdeling WGI Soest	18-mei-09
Programmaverantwoording 2008	Gemeente Soest	1-apr-09
Plan van Aanpak water-gerelateerde beleidsplannen voor de gemeente Soest (Concept)	Grontmij	26-feb-09
Advies toekomstbeeld duurzaam Soest in 2030	Adviescommissie milieu en ruimte Soest	9-feb-09
Jaarverslag 2008	Adviescommissie milieu en ruimte Soest	1-jan-09
Correspondentie provinciaal waterplan	Gemeente Soest/Provincie Utrecht/ Min. van V&W	18-dec-08
Programmabegroting 2009-2012	Gemeente Soest	1-sep-08
Programmaverantwoording 2007	Gemeente Soest	1-apr-08
Adviesnota Wet gemeentelijke watertaken en Benchmark riolering	Afdeling WGI Soest	7-feb-08
Benchmark Rioleringszorg, Individueel rapport gemeente Soest	DHV / Twystra Gudde i.o.v. Stichting RIONED	30-nov-07
Programmabegroting 2008-20011	Gemeente Soest	1-sep-07
Programmabegroting 2007-2010	Gemeente Soest	1-sep-06
Raadsvoorstel GRP Soest 2005-2009 incl. GRP	B&W Soest	18-nov-04
Verslag vergadering commissie ROVM	Gemeente Soest	18-nov-04
Agenda en verslag vergadering commissie ROVM	Gemeente Soest	9-nov-04
Advies GRP Soest 2005-2009	Adviescommissie milieubeheer Soest	3-nov-04
Voorstel beschikbaar stellen krediet GRP	B&W Soest	19-feb-04

II Vragenlijst interviews

Om een beeld te geven van hetgeen in de interviews is besproken zijn hieronder enkele vragen en aandachtspunten opgesomd, die in betreffende gesprekken aan de orde zijn gekomen.

ad. 1 Ambities en doelen van de gemeente.

- Heeft de gemeente Soest een lange termijn visie of specifieke ambities t.a.v water?
- Hoe zijn de doelen voor de verbrede rioleringszorg in Soest geformuleerd?
- Hoe wordt er in deze doelen rekening gehouden met toekomstige ontwikkelingen
- Is er sprake van gebiedsspecifieke doelen waarbij rekening is gehouden met lokale ambities (van de raad en de burgers) en de lokale omstandigheden in Soest?
- Zijn de gestelde doelen specifiek en meetbaar (gemaakt)?
- Zijn deze doelen naar uw mening voldoende duidelijk voor de raad?
- Heeft de raad inzicht gekregen in de financiële consequenties van deze doelen? Zijn de doelen vooraf expliciet vastgesteld door de raad?
- Is de beschikbare beleidsruimte expliciet gemaakt en is deze bekend bij de raad?

ad. 2 De doeltreffendheid van het beleid, en de mogelijkheid hierop te sturen.

- Op welke wijze is de huidige toestand bepaald en vastgelegd?
- Heeft de raad voldoende informatie om zich een mening te vormen over de huidige toestand, en met name de aard, ernst en omvang van eventuele knelpunten? (prioritering)
- Zijn meerdere mogelijke maatregelen beschouwd?
- Is duidelijk gemaakt in welke mate maatregelen de gesignaleerde knelpunten oplossen? (is de relatie met de doelstelling duidelijk?)
- Welke mogelijkheden zijn de raad geboden om de effectiviteit van het voorgestelde beleid te controleren? Worden er alternatieven geboden?

ad. 3 De doelmatigheid (efficiëntie) van het beleid, de wijze waarop deze meetbaar wordt gemaakt en de mogelijkheden om bij te sturen.

- Zijn de kosten en de baten van het rioleringsbeleid inzichtelijk gemaakt?
- Is er een kosten-batenanalyse uitgevoerd? Welke grondslagen zijn gehanteerd? Is bij het vaststellen van het vervangingsschema uitgegaan van de economische of technische levensduur?
- Is der raad inzicht geboden bij de kostentoekening, de gehanteerde heffingsgrondslagen en de consequenties voor het tarievenbeleid?
- Is rekening gehouden met maatregelen vanuit andere beleidsvelden (bijv. weg- en groenbeheer)?
- Is de mogelijkheid afgewogen van het realiseren van maatregelen door samenwerking binnen de keten (bijv. met waterschap)?

ad. 4 De mogelijkheden van de raad om de uitvoering van het beleid te monitoren en bij te sturen.

- Wat zijn de mogelijkheden om (tijdig) bij te sturen?
- Heeft de raad inzicht in de voortgang van de uitvoering van het beleid en de status van de voorgenomen acties?
- Heeft de raad een actueel inzicht in de planning van de inzet van personele capaciteit en financiële middelen?
- Heeft de raad inzicht in de gerealiseerde inzet van personele capaciteit en financiële middelen?.

III “Geld door het riool” (column Ed Nijpels in BB)

Auteur Ed Nijpels, voorzitter NL Ingenieurs:
Organisatie NLingenieurs /Tevens geplaatst in Binnenlands Bestuur op 8/4/10

‘Nederland spoelt miljarden door het riool.’ De krantenkoppen onlangs logen er niet om. Branchevereniging NLingenieurs heeft het rioleringsbeleid van de afgelopen veertig jaar onder de loep genomen en de resultaten van dat historisch onderzoek zijn niet mals.

Van de ruim 20 miljard euro die de laatste vijftien jaar zijn geïnvesteerd in de riolering, was een deel onnodig, ondoelmatig en niet vanuit de aanpak van een concreet probleem onderbouwd. De snelle beleidswisselingen op het gebied van riolering waren funest voor een systeem met een levensduur van meer dan 60 jaar.

Een goed voorbeeld: de aanleg van riolering in het buitengebied. Het heeft 4 miljard euro gekost om de keutels van de Nederlandse boer en zijn gezin via het riool af te voeren. De milieuwinst? Nihil. In het weiland pal naast de boerderij staan tientallen koeien te piesen en flatsen te draaien. Die uitwerpselen worden direct, ongezuiverd, afgevoerd op het oppervlaktewater. En zo zijn er meer voorbeelden. Neem het dichtzetten van riooloverstorten. Dat blijkt lang niet altijd te leiden tot verbetering van de waterkwaliteit. Soms is zelfs wateroverlast het gevolg.

Dat moet beter, dat moet anders, is de conclusie. De belangrijkste aanbeveling van de rioleringsexperts: er moet vooral geld worden vrijgemaakt voor adequaat beheer, gebaseerd op gedegen onderzoek en in de vorm van lokaal maatwerk. Bij voorkeur onder regie van de gemeenten, in nauwe samenwerking met de waterschappen (die moeten blijven bestaan). De valkuilen uit het verleden moeten worden voorkomen. We kunnen met minder geld veel meer doen. Schaalvergroting is geen oplossing. Rioleringswerk combineren met andere openbare werken zet meer zoden aan de dijk.

Andere belangrijke aanbeveling: het beleid moet veel meer worden gebaseerd op kennis. Dus: eerst denken, dan doen. Riolering en waterbeheer vragen om lange termijn beslissingen, gefundeerd op gedegen onderzoek. Op dit moment ligt de verhouding tussen investeringen en onderzoeksinspanningen volkomen scheef. Dat klemt des te meer nu kennis door vergrijzing en personeelsgebrek steeds schaarser wordt, en rioolsystemen aan de andere kant juist complexer worden en dus risicovoller. Met name de vervanging van verouderde riolen zal in de nabije toekomst grote investeringen vereisen.

Waar waren de ingenieursbureaus zelf de afgelopen twintig jaar? Zult u vragen. Hadden zij niet moeten waarschuwen? Daar heeft u een punt. De bureaus steken dan ook voor een deel de hand in eigen boezem. Ze hebben soms adviezen moeten geven waar ze niet altijd achter stonden, en soms zijn hun adviezen niet opgevolgd. Debet daaraan is (onder andere) het inkoopbeleid van gemeenten, waardoor bureaus in scherpe concurrentiestrijd moeten werken.

De Tweede Kamer heeft op 6 april aangegeven dat zij overleg over het rioleringsbeleid wil voeren met demissionair minister Tineke Huizinga, tevens voorzitter van het Bestuurlijk Overleg Waterketen. Ze kreeg het onderzoek van NLingenieurs over dit onderwerp eind maart aangeboden. Een goede zaak. Nu is het te hopen dat de minister (en haar opvolger) de scherpe bevindingen verwerkt in het toekomstig rioleringsbeleid.

Tot slot: eigenlijk is er iets gekks aan de hand met de riolering. Er gaan miljarden in om, maar het onderwerp wil maar niet sexy worden. Als minister van VROM vond ik het in de jaren tachtig al opmerkelijk dat ik, tegen het licht van de enorme investeringen, nooit eens werd uitgenodigd om een nieuwe riolering te openen. Een rioolstelsel is, anders dan een nieuwe weg of een nieuwe waterkering, niet aaibaar, niet hot. Maar verwerking van afvalwater kost wel handenvol overheidsgeld. Nu de overheid elk dubbeltje moet omdraaien, is het des te belangrijker dat we verantwoord met dat geld omgaan.

IV Bestuurlijke wederhoor

Behandeld door mevr. C.H. Schuil
doorkiesnummer 0356093570

Bezoekadres Raadhuisplein 1
Telefoon (035) 609 34 11
Fax (035) 609 36 89
Internet www.soest.nl
Email postbus2000@soest.nl

College van B&w Soest
Postbus 2000
3760 CA SOEST

Soest, 7 juni 2010

verzonden: 7 juni 2010

afdeling : Griffie

ons kenmerk : 717263

onderwerp : Bestuurlijke zienswijze rapport Riolering

Geachte College,

Inleiding

In de periode december 2009/mei 2010 heeft de rekenkamercommissie onderzoek gedaan naar de rioleringszorg in de gemeente Soest. Een goed functionerende riolering en een goede afwatering en ontwatering zijn essentiële voorwaarden voor onze leefomgeving. De gemeente heeft hiervoor de primaire verantwoordelijkheid. Het is een belangrijk onderwerp in het licht van het klimaat-en milieubeleid en er zijn grote financiële belangen mee gemoeid. Een doeltreffend en doelmatig rioleringsbeleid is voor elke gemeente dan ook van groot belang.

Doel onderzoek

In algemene zin vraagt de rkc zich af welke mogelijkheden de gemeenteraad heeft om te sturen en te controleren bij dit technische onderwerp.

Verzoek om bestuurlijke zienswijze

Graag bieden we u het concept rapport aan en stellen we u, voordat het rapport aan de gemeenteraad wordt verzonden, in de gelegenheid een bestuurlijke zienswijze te geven. We vragen u uw schriftelijke reactie uiterlijk 29 juni 2010 aan ons per mail toe te sturen.

Op 30 juni bespreken we dan uw bijdrage in de rekenkamercommissie en wordt het rapport definitief vastgesteld. Wellicht stelt de rekenkamercommissie ter afronding van

het rapport een nawoord op waarin kort wordt in gegaan op de bestuurlijke zienswijze. Bedoeling is om het rapport begin juli aan de gemeenteraad aan te bieden.

Op het moment van verzending aan de raad wordt het rapport openbaar. Tot die tijd is het rapport niet openbaar. Uw zienswijze wordt meegezonden aan de gemeenteraad.

Verloop van het onderzoek

Een nieuw element in de onderzoeksaanpak was een actieve uitwisseling over de bevindingen met betrokken ambtenaren. Tijdens een bijeenkomst zijn de bevindingen op basis van de documenten en de interviews met elkaar besproken. Daarna zijn de feiten met de 'ronde van technische wederhoor' nogmaals door betrokkenen bekeken en is het rapport aan de hand van de wederhoorreactie op enkele onderdelen aangepast. Als bijlage treft u een schema aan met de wederhoorreactie en de vermelding hoe de rekenkamercommissie met de wederhoorreactie is omgegaan. Op 2 juni is er een werkbijeenkomst met raadsleden geweest om hen een indruk te geven van het lopende onderzoek en om stil te staan bij de beschikbare beleidsruimte op het gebied van water en riolering voor de gemeente Soest.

Tot slot

Op 26 mei heeft de rekenkamercommissie gesproken met mevrouw J.L. van Berkel, portefeuillehouder riolering, om haar te informeren over het onderzoek en de hoofdlijn van onze bevindingen. We kijken terug op een plezierig gesprek, waarin werd aangegeven dat de portefeuillehouder uitziet naar deze rapportage om de uitkomsten te kunnen gebruiken bij de komende besluitvorming over het Water- en Rioleringsplan.

We zijn benieuwd naar uw reactie en zullen de afronding van het Water- en Rioleringsplan met interesse volgen.

Hoogachtend,

Namens de rekenkamercommissie,

G.B. van Delft RA/FB

Voorzitter

Bezoekadres Raadhuisplein 1
Telefoon (035) 609 34 11
Fax (035) 609 36 89

Internet www.soest.nl
Email postbus2000@soest.nl

Behandeld door dhr. F.R. Roskamp
doorkiesnummer 035-6093126

Gemeente
Rekenkamercommissie
Postbus 2000
3760 CA SOEST

Soest, 21 juni 2010

verzonden: 3 0 JUN 2010

uw brief d.d. : 07 juni 2010
uw kenmerk : 717263
afdeling : Realisatie
ons kenmerk : 719285
onderwerp : Bestuurlijk zienswijze RKC rapport Riolering

Geachte rekenkamercommissie,

Op 7 juni 2010 hebben wij van u de conceptrapportage "Rioleringszorg" ontvangen inzake het door u uitgevoerde rekenkameronderzoek.

Wij maken graag gebruik van de door u aangeboden mogelijkheid om onze bestuurlijke zienswijze kenbaar te maken.

Wij hebben met genoeg vastgesteld dat de aanbevelingen voortkomend uit ambtelijk wederhoor in uw uiteindelijke rapportage zijn verwerkt of van een reactie zijn voorzien.

Vanaf pagina 16 van uw rapportage heeft u vier aanbevelingen geformuleerd waarop wij onderstaande bestuurlijke reactie hebben geformuleerd.

Aanbevelingen

- 1) Geef de raad de mogelijkheid om op het gebied van water en riolering de plannen van kaders naar uitvoering te doorlopen door te zorgen voor de juiste volgorde, gekoppeld aan de hiërarchie in de plannen. Geef ook evaluatie en monitoring een goede plaats. Bij het opstellen van de plannen hebben wij de volgende volgorde en hiërarchie nagestreefd:
  - algemene ambities op het gebied van duurzaamheid en milieu zijn opgenomen in het duurzaamheidsplan. Specifiek beleid op het gebied van water is geformuleerd in het waterplan, het grondwaterplan en het rioleringsplan. Het duurzaamheidsplan verwijst daarom naar de specifieke plannen;
  - het waterplan en het grondwaterplan zijn gelijktijdig opgesteld en zijn plannen van gelijke orde. Het waterplan richt zich op oppervlaktewater en de afvoer van regenwater via het oppervlaktewater. Het grondwaterplan richt zich op grondwater en de afvoer van regenwater naar het grondwater (infiltratie).

Aangezien beide plannen de afvoer van regenwater behandelen en aangezien oppervlaktewater en grondwater met elkaar in verbinding staan zijn er in de plannen raakvlakken en is er soms enige overlap. Voorafgaand aan het maken van de plannen is bewust gekozen om drie afzonderlijke plannen te schrijven en niet alle drie de plannen samen te voegen in één gecombineerd plan;

- het rioleringsplan richt zich op afvalwater en in het geval van gemengde riolering op de afvoer van regenwater via de riolering. Voor de maatregelen uit het rioleringsplan, het waterplan en het grondwaterplan en de financiële consequenties van de maatregelen komt in het rioleringsplan de dekking via de rioolheffing tot stand.

Het waterplan en het grondwaterplan zijn nog niet vastgesteld, behandeling vindt plaats in de Ronde van september 2010. Dit geeft ons de mogelijkheid om na de behandeling nog een aantal zaken aan te passen, daarbij wordt gekeken naar evaluatie en monitoring.

- 2) Zorg voor verbinding tussen de betrokken beleidsvelden en een ruimere taakopvatting voor rioleringszorg.

Binnen de verdere doorontwikkeling van de organisatie zullen wij deze aanbeveling meenemen en afwegen hoe wij aan deze aanbeveling invulling geven. Nadere standpuntbepaling is daarbij afhankelijk van de keuze die door de raad gemaakt wordt voor één van de in de discussienota weergegeven scenario's (zie ook punt 3).

- 3) Leg de raad meerdere scenario's met lokale beleidsmatige en financiële keuzes voor. Houdt daarbij rekening met de zeer lange termijn.

Gelijk met de behandeling van het waterplan en het grondwaterplan in de Ronde van september 2010, stellen wij voor om een discussienota te behandelen waarin aan de raad meerdere scenario's voorgelegd worden en de raad keuzes kan maken. Hierbij wordt rekening gehouden met de zeer lange termijn (60 jaar).

- 4) Maak innovatie een vanzelfsprekend onderdeel van het kaderstellende debat voor het water- en rioleringsbeleid.

Innovatieve ontwikkelingen op het gebied van water- en rioleringszorg volgen wij via vakliteratuur en via onze contacten met andere gemeenten en het waterschap. De benchmark riolering uitgevoerd in 2007 laat zien dat de gemeente Soest in de middenmoot van alle Nederlandse gemeenten meedoet. Wij zijn tevreden met deze positie en streven er niet naar om bij innovatie voorop te lopen en (financiële) risico's te lopen. Nadere standpuntbepaling is daarbij afhankelijk van de keuze die door de raad gemaakt wordt voor één van de in de discussienota weergegeven scenario's.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Soest,

de secretaris,
A. R. Veenstra

de burgemeester,
A. Noordergraaf